UN FAPT LINGVISTIC DE ACTUALITATE: INFLUENȚA ENGLEZĂ ASUPRA LIMBII ROMÂNE

Maria Laura RUS
Universitatea „Petru Maior" din Târgu-Mureş, România

Abstract

We all know that the vocabulary of any language is enriched through different borrowings. In nowadays Romanian there are many English words that are used in speaking and writing. Our paper underlines the importance of this borrowing and renders different norms (phonetic, orthographic, morphologic etc.) of the adaptation of English elements into Romanian language. We also underline their positive effect as far as they are not used abusively.

Limba se face prin schimbare şi „moare" atunci când încetează să se schimbe.[1]

Fiecare epocă a avut neologismele sale: slavonisme (cuvinte intrate în limbă în special prin traducerile de cărți bisericeşti), grecisme, turcisme (în perioada fanariotă), ungurisme (mai ales în perioada stăpânirii austro-ungare în Transilvania), franțuzisme (mai ales în epoca modernă), anglicisme şi americanisme mai recent.

Oprindu-ne la influența limbii engleze, primul fapt demn de menționat este că vorbim de un fenomen internațional (nu numai european, ci şi mondial). Împrumutul masiv de termeni anglo-americani s-a manifestat după al doilea război mondial în majoritatea limbilor europene şi nu numai. Vorbim de un fenomen explicabil mai ales prin progresul anumitor domenii ale tehnicii.

Ne propunem în articolul de față să tratăm acest subiect de strictă actualitate din domeniul vocabularului românesc: avalanşa de împrumuturi din engleza britanică şi americană[2] care au invadat limba noastră mai ales în ultimele decenii. E o pătrundere masivă, care continuă să crească într-un ritm accelerat, dar care îşi găseşte motivația în necesitatea de a desemna anumite realități extralingvistice

BDD-A23817 © 2005 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:59:17 UTC)

noi. Aceste realități au uneori nevoie de termeni neechivoci (termenii tehnici sunt în general monosemantici şi deci foarte preciși) pentru a fi desemnate.

Vom încerca în continuare o abordare a problemei sus-numite din perspectivă normativă. Vom viza pe de o parte norma socio-culturală, iar pe de altă parte norma lingvistică.

1. Luând în discuție prima dintre cele două norme enunțate, cea socio-culturală, vom adopta poziția lui Sextil Puşcariu, conform căreia vorbim de două categorii de împrumuturi: *necesare* şi *de lux*[3]. Sunt termeni preluați apoi de alți lingviști (menționăm aici pe Gligor Gruiță, Theodor Hristea, Adriana Stoichițoiu-Ichim ş.a.), pe care îi aplică la problema anglicismelor.

1.1. Împrumuturile necesare sunt acele cuvinte, sintagme sau unități frazeologice care nu au un corespondent în limba română sau care prezintă unele avantaje în raport cu termenul autohton. În acest sens, anglicismele necesare au avantajul preciziei, al brevilocvenței şi nu în ultimul rând al circulației internaționale. Ele sunt motivate de noutatea referentului. În acelaşi timp, luăm în calcul şi o motivare denotativă şi, riscăm a afirma chiar una conotativă (stilistică), în anumite situații, chiar dacă mai puține la număr.

Anglicismele denotative nu au, în general, echivalente în limba română, întrucât denumesc realități apărute recent în diferite domenii ale culturii materiale şi spirituale. Vom face o scurtă trecere în revistă a domeniilor în care apar aceste anglicisme, cu exemplificări şi unele explicații, acolo unde este necesar.

1.1.1. În domeniul sportului, avem exemple precum:

fotbal (*fotbalist*), *baschet* (*baschetbalist*), *rugby* (*rugbist*), *schi, meci, volei, karate, cros, skateboard* etc.

Acesta din urmă este o trunchiere a compusului din limba engleză *skateboarding* (sportul practicat cu ajutorul unei planşe pe role); similar este termenul *snowboard*.

1.1.2. În domeniul economic, tehnic:

lap-top, site, walkman, pager, sponsor, hard, soft (din nou trunchieri din engleză: *hardware, software*) etc.

Un termen precum *airbag* este folosit în română cu sensul din franceză: pernă gonflabilă destinată să protejeze, în caz de ciocnire, pasagerii de pe locurile din față ale unui automobil. Apar aici şi verbe precum *a scana*, o formă adaptată la realitatea lingvistică românească din englezescul *to scan* (a examina ceva în detaliu, cu ajutorul unui fascicul de raze X).

1.1.3. În domeniul comunicațiilor şi presei:

computer, web, clip (*video-clip*), *e-mail* etc.

BDD-A23817 © 2005 Editura Universităţii „Petru Maior”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:59:17 UTC)

Clip şi-a extins sfera, ajungând să fie utilizat nu numai în muzică şi film, ci şi într-o sintagmă precum „clip electoral”.

1.1.4. În domeniul învățământului:

Curriculum (chiar dacă e un termen latin, noi l-am împrumutat din engleză) şi derivatul său adjectival *curricular*. *Grant* apare des întrebuințat în cercetarea ştiințifică, drept urmare el fiind acceptat în terminologia oficială. *Master* şi *masterat* sunt alte două exemple care nu mai necesită explicații.

1.1.5. În domeniul gastronomiei:

fast-food, ketchup, hamburger, hot-dog, chips etc.

În mod cert numărul domeniilor în care îşi fac apariția anglicismele denotative este mult mai mare decât cel expus aici, dar intenția nu a fost de a epuiza exemplele, ci de a sublinia diversitatea acestor domenii. Principalul avantaj al utilizării acestor termeni este caracterul lor internațional, care facilitează schimbul de informații şi tehnologii între specialişti. Am mai putea adăuga: precizia sensului, scurtimea şi simplitatea structurii (*mass-media* în comparație cu *mijloace de comunicare în masă*). Având funcție denominativă, aceşti termeni sunt lipsiți de expresivitate.

Anglicismele conotative sau stilistice sunt cele care dublează un cuvânt românesc preexistent[4], cu scopul de a dezvolta anumite nuanțe stilistice.

party pentru *petrecere*
happy-end pentru *sfârşit fericit*
weekend pentru *sfârşit de săptămână*
penalty pentru *lovitură de la 11 metri*
live pentru *în direct*
summit pentru *întâlnire la vârf* etc.

Tot în această categorie intră şi anglicismele întâlnite în varianta colocvială: *boss, high-life* (folosite aproape exclusiv peiorativ), *speech* (cu conotație peiorativă în varianta *spici*). Cei mai folosiți termeni în limbajul familiar din perioada actuală sunt *OK, full* şi *party* (anglicisme utilizate nu numai de tineri, ci şi de presa actuală).

Pentru situația frazeologismelor de tip colocvial dăm un singur exemplu: *no comment* – formulă consacrată în cadrul interviurilor pentru a se evita răspunsul la o întrebare.

1.2. Anglicismele „de lux” sunt împrumuturi inutile, care țin de tendința de ordin subiectiv a unor categorii sociale de a se individualiza lingvistic în acest mod. Sunt fapte de snobism şi ca atare nu vom insista decât cu puține exemple:

advertising (publicitate), *band* (orchestră), *fashion* (modă), *toast* (pâine prăjită) etc.

BDD-A23817 © 2005 Editura Universităţii „Petru Maior”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:59:17 UTC)

2. Norma lingvistică presupune mai multe aspecte, unele dintre ele chiar contradictorii. Intenția noastră nu este de a impune o astfel de normă, ci doar de a constata dificultățile de adaptare a anglicismelor la sistemul flexionar românesc, la cel fonetic etc, oscilațiile în scrierea lor, extinderile sau restrângerile de sens şi alte asemenea situații. Vorbim totuşi de normă, întrucât studiile care dezbat problema anglicismelor au relevat anumite aspecte care, prin caracterul lor regulat, repetabil, pot fi considerate ca având caracter de normă.

2.1. Adaptarea fonetică şi grafică depinde de mai mulți factori: momentul intrării în limbă, conştiința lingvistică a vorbitorilor (cunoaşterea sau necunoaşterea limbii engleze). Cunoscătorii limbii engleze acționează ca „frână" în calea adaptării. Caracterul internațional al anglicismelor denotative motivează folosirea lor în forma originară (tocmai pentru a fi un „instrument" facil de comunicare între specialişti şi nu numai). Ele nu se vor adapta niciodată, tocmai datorită acestui caracter: *lobby, hobby, thriller, brandy, ketchup, western* etc.

Un alt factor demn de menționat este filiera de pătrundere în limba română. Avem anglicisme pătrunse prin filieră franceză (*şalanger* din *challenger, golaveraj* din *goal-average*) şi germană (forme incorecte ortografiate cu *ş* pentru *start, sprint, strand*).

O manifestare evidentă de snobism lingvistic este în cazul anglicismelor intrate demult în limbă şi care sunt ortografiate conform etimologiei lor, deşi acestea sunt adaptate fonetic şi grafic: *interview* (pentru *interviu*), *clown* (pentru *clovn*), *leader* (pentru *lider*) ş.a.

Acele anglicisme care au pătruns în limba vorbită se ortografiază fonetic. Cel mai cunoscut exemplu în acest caz este *blugi*, care s-a adaptat total.

Dificultăți apar adesea în scrierea compuselor englezeşti cu sau fără cratimă, precum şi în utilizarea cratimei în cazul formelor articulate enclitic, flexionate sau derivate. Normele actuale nu sunt explicite în aceste situații.[5]

2.2. Adaptarea morfosintactică o devansează pe cea fonetică şi grafică.

2.2.1. În privința genului la substantive (acestea fiind cele mai numeroase părți de vorbire împrumutate), majoritatea anglicismelor care desemnează inanimate se încadrează în categoria neutrului românesc: *star – staruri, cocteil – cocteiluri, weekend – weekenduri, trening – treninguri, meci – meciuri* etc. Un singur inanimat a trecut la feminin şi e acceptat în varianta literară: *giacă*, prin analogie cu *jachetă*, oricum ambele provenite din englezescul *jacket* (în DEX apare şi varianta *geacă*)

O situație intresantă apare în cazul unui termen precum *miss*, care, conform genului natural ar trebui să fie feminin, dar el îşi formează pluralul în *–uri*, la fel ca substantivele neutre. Ne îndepărtăm astfel de regula concordanței între genul natural şi cel gramatical.

Anglicisme masculine şi feminine sunt mai puține ca pondere, dar nu neglijabile.

BDD-A23817 © 2005 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:59:17 UTC)

Ex.: masculine – *lider, lideri; suporter, suporteri; clovn, clovni; dealer, dealeri* etc.

feminine – *stewardesă, stewardese; tenismenă, tenismene; reporteră – reportere* etc.

Există şi substantive împrumutate din engleză care nu s-au adaptat morfosintactic. Unele sunt greu adaptabile, altele nu s-au adaptat deloc. Situații aparte avem când vorbitorii români nu recunosc formele de plural englezeşti (desinența *–s*), iar prin adăugarea desinențelor româneşti se ajunge la forme cu caracter pleonastic: „pungile de *snacksuri*", „*bestsellersuri* româneşti", „un pachet de *sticksuri*" etc. (este aşa-numitul pleonasm morfologic). Suntem de părere că în cazurile sus-menționate, frecvența utilizării lor a contribuit la considerarea acestor forme drept corecte. Vom reveni şi asupra altor construcții pleonastice pe parcursul lucrării. Dintre substantivele care nu s-au adaptat sub acest aspect al limbii, menționăm pe *mass-media*. În fapt întâlnim două situații diferite la acest termen. În acord cu etimologia (*media* fiind, aşa cum se ştie, pluralul cuvântului latinesc *medium* „mijloc") apare acordul la plural:

Mass-media <u>au anunțat</u> că...

Conform criteriului formal, substantivul poate apărea şi drept substantiv feminin invariabil, având numai formă de singular. Ca urmare a acestui fapt se folosesc enunțuri precum:

Mass-media <u>locală</u> a anunțat ...

Canalele <u>mass-media</u> ...

E o inovație străină spiritului limbii române care cere un G-D marcat pozitiv.[6]

2.2.2. Verbele împrumutate din limba engleză sunt mai puține decât substantivele, dar la ele adaptarea morfosintactică este obligatorie şi se face prin încadrarea în prima conjugare (cu sufixul *–ez* la persoana I a indicativului prezent). Astfel avem:

a dribla, a accesa, a procesa, a sponsoriza, a implementa, a scana, a lista etc.

2.3. Vom lua în discuție la norma lexico-semantică extinderile de sens, restrângerile, deprecierile şi chiar sensurile figurate.

2.3.1. Termenul *blugi*, trunchiat din englezescul *blue jeans* (pantaloni strâmți, confecționați dintr-un material special, foarte rezistenți, purtaşi de tineri), şi-a lărgit sensul în registrul colocvial, desemnând materialul specific. *Lider* apare acum cu sensul generic „şef, de frunte", evoluat de la cel de „conducător politic, sindical etc." Similar avem pe *top*, care nu se mai foloseşte numai în muzică, ci în toate domeniile, cu sensul generic „clasament".

2.3.2. Un exemplu pentru restrângerile de sens ar fi *know-how* (în engleză cu sens general „cunoştințe tehnice sau ştiințifice"), care în limba română apare drept „transfer de tehnologie".

BDD-A23817 © 2005 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:59:17 UTC)

2.3.3. Deprecierea sensului este evidentă în cazul termenului *bişniță* (din englezescul *business*) folosit colocvial cu sensul binecunoscut ,,afacere dubioasă, necinstită". *Bişniță* şi *bişniţar* au conotații peiorative.

2.3.4. Şi sensurile figurate sunt utilizate frecvent cu conotații peiorative. Aşa avem: *killer,*,, *puzzle* politic", ,,*joker* electoral", ,,*time-out* prelungit pentru înaintaşul Rapidului" etc.

3. Necunoaşterea sensului unor anglicisme, graba, neatenția în exprimare generează de multe ori construcții pleonastice. Pleonasmele morfologice menționate la 2.2.1. sunt tolerabile, dar pe lângă acestea există şi pleonasme lexicale intolerabile datorate cauzelor mai sus menționate. Apar astfel situații de genul:

narațiunea unui story

bani cash

hobby preferat

bord de conducere

a face henț cu mâna

Cele mai multe pleonasme se realizează prin alăturarea unor termeni în construcții cu caracter redundant, întrucât sensul determinantului este inclus în definiția determinatului (anglicismul). Cel mai des întâlnit pleonasm lexical, în ciuda numeroaselor semnalări rămâne *mijloace mass-media*.

4. Concluzii

Anglicismele sunt o realitate, iar atitudinea vorbitorilor şi a specialiştilor trebuie să fie una rațională în această privință, cântărind atât avantajele, cât şi dezavantajele. Acestea din urmă nu sunt numeroase, dar există. Dintre acestea menționăm: nesiguranță de adaptare, crearea de forme inculte (vezi *ciungă, plovăr*) sau forme hipercorecte (*clovn* pronunțat ca în limba engleză, deşi el s-a adaptat total), riscul pleonasmelor.

Pe de altă parte, însă, putem vorbi şi de multe avantaje. Anglicismele nu au determinat o ,,alterare" a limbii române, ci, dimpotrivă, au contribuit la permanenta ei înnoire şi reconstrucție, la nuanțarea ei semantică şi stilistică, la modernizarea lexicului. Influența limbii engleze nu trebuie să fie considerată un fenomen negativ, nefind cu nimic mai periculos decât alte influențe străine care s-au manifesta de-a lungul timpului în limba noastră, atâta timp cât nu se exagerează folosirea lor. Adoptarea în vorbire a acestor termeni corespunde unor necesități de expresie atât culturale, cât şi sociale (apariția unor realități extralingvistice noi, determinată de fapte ce țin de progresul umanității), cât şi funcționale (necesitatea existenței în limbă a unor termeni care să desemneze aceste realități noi din viața oamenilor).

BDD-A23817 © 2005 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:59:17 UTC)

Esența limbii este aceea de a se reînnoi în permanență. Împrumutul din alte limbi reprezintă un aspect al creativității lingvistice prin care limba se schimbă, îmbogățindu-se neîncetat pentru a corespunde unor realități în permanență noi.

Note

1. Eugen Coşeriu, *Sincronie, diacronie şi istorie*, Ed. Enciclopedică, Bucureşti, 1997
2. Deşi influența limbii engleze se exercită în ultimul timp în special din direcția variantei sale americane, nu vom face aici diferența dintre anglicisme şi americanisme, numindu-le pe toate cu primul termen
3. Sextil Puşcariu, *Limba română I. Privire generală*, Ed. Minerva, Bucureşti, 1976
4. Gligor Gruiță, *Tendințe în evoluția limbii române*, curs de masterat ținut la Facultatea de Litere, U.B.B., Cluj-Napoca, anul univ. 2002-2003
5. Mioara Avram consideră că normele actuale sunt chiar lipsite de claritate şi inconsecvente în acestă privință. Astfel întâlnim *skate-board* şi *skate board, duty-free* şi *duty free*, *business-man-ul* şi *biznizmanul*.conform opiniei lui G. Gruiță în cursul citat

Bibliografie

Eugen Coşeriu, *Sincronie, diacronie şi istorie*, Ed. Enciclopedică, Bucureşti, 1997

Gligor Gruiță, *Tendințe în evoluția limbii române*, curs de masterat ținut la Facultatea de Litere, U.B.B., Cluj-Napoca, anul univ. 2002-2003

Valeria Guțu-Romalo, *Corectitudine şi greşeală*, Ed. Ştiințifică, Bucureşti, 1972

Theodor Hristea, *Ortografia şi ortoepia neologismelor româneşti (cu specială referire la împrumuturile recente)*, în LL, 1995, vol.2

Sextil Puşcariu, *Limba română I. Privire generală*, Ed. Minerva, Bucureşti, 1976

BDD-A23817 © 2005 Editura Universităţii „Petru Maior”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:59:17 UTC)